

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D a JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. v právní věci žalobce: **J. K.**, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Ústí nad Labem,** se sídlem Ústí nad Labem, Velká Hradební 61, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 4. 2. 2011, č. j. 59 Af 24/2010 – 37,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 4. 2. 2011, č. j. 59 Af 24/2010 - 37 **se** v II. výroku, jímž byl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce zamítnut, **ruší** a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Dne 21. 12. 2010 byla Krajskému soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci (dále jen „krajský soud“) doručena žaloba žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 4. 2010, č. j. 669/10-1100-500593 a rozhodnutí ze dne 13. 7. 2010, č. j. 7396/10-1500-506191.

Dne 12. 1. 2011 požádala žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

O žádosti žalobkyně rozhodl krajský soud dne 4. 2. 2011 usnesením č. j. 59 Af 24/2010 - 37. Výrokem I. předmětného usnesení krajský soud žalobkyni od soudních poplatků osvobodil. Výrokem II. návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítl.

Proti výroku II. usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost. V této namítá, že nesouhlasí se zamítnutím návrhu na ustanovení zástupce. Jak již uváděla, nemá právnické vzdělání, je absolventkou střední průmyslové školy.

V dosavadním průběhu řízení využila poradenské služby jedné advokátní kanceláře. To si však již v současné době nemůže dovolit. Proto požádala soud o advokáta, který by kvalifikovaně hájil její zájmy. Navrhuje usnesení ve výroku II. zrušit.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadané usnesení krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Projednal ji i vzdor absenci povinného zastoupení stěžovatelky advokátem, neboť povaha rozhodnutí - zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce stěžovatelce - proti němuž kasační stížnost směřuje, vylučuje, aby nedostatek podmínky povinného zastoupení bylo možno považovat za překážku, která by bránila věcnému projednání kasační stížnosti.

V kasační stížnosti stěžovatelka namítá, že krajský soud nesprávně posoudil podmínky pro ustanovení zástupce.

Podle ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s., může předseda senátu navrhovateli (žalobci), u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z citace uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a 2) jestliže je to třeba k ochraně jeho zájmů.

Soud tedy při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je žalobce sám způsobilý se před soudem hájit; přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalobce a k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v České republice.

V projednávané věci krajský soud shledal, že v projednávané věci není splněna druhá z podmínek, potřeba ochrany práv stěžovatelky.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná, že pro řízení před uvedeným soudem není zastoupení řízení účastníka advokátem povinné a proto je třeba při posuzování žádosti žalobkyně postupovat podle § 35 odst. 7 s. ř. s.

Jednou z podmínek pro vyhovění návrhu je zjištění, zda takové opatření je nutné k ochraně práv žadatele. Za účelem řádného posouzení této podmínky krajský soud stěžovatelku dne 20. 1. 2011 usnesením č. j. 59 Af 24/2010 - 22 vyzval, aby ve lhůtě 2 týdnů uvedla konkrétní důvody, proč je třeba k ochraně jejich práv v řízení před krajským soudem zástupce.

Stěžovatelka na výzvu soudu reagovala obecným sdělením, že nemá právnické vzdělání a v projednávané věci není schopna sama hájit své zájmy.

Odůvodnění žádosti stěžovatelky shledal krajský soud nedostatečným. Uvedl, že absence právnického vzdělání nemůže jako důvod bez dalšího obstát, neboť zástupce by musel být ustanoven vždy, když žalobce není právníkem. Dále konstatoval, že

zákonodárce neměl na mysli ustanovení zástupce každému bez právního vzdělání, proto v ust. § 35 odst. 7 s. ř. s. stanovil jako zákonnou podmínku nezbytnost zastoupení ve vztahu k ochraně práv navrhovatele. Krajský soud zdůraznil, že k tomuto zákonnému důvodu se stěžovatelka nevyjádřila. Soud svůj závěr o tom, že stěžovatelka nepotřebuje k řízení zástupce opřel o obsah napadených rozhodnutí, z nichž je patrné, že stěžovatelka měla pro firmu GUSTO spol. s r. o. konat činnost, která souvisí s projednávanou problematikou, tzn. že se nejedná o otázku zjevně odtažitou. Z obsahu napadeného rozhodnutí soud zjistil, že se v předmětné otázce, která je především otázkou skutkovou, stěžovatelka orientovala. Uzavřel, že z tvrzení stěžovatelky a ani z dostupného spisového materiálu nevyplývá nezbytnost stěžovatelce zástupce ustanovit.

Nejvyšší správní soud shledává výše uvedené posouzení věci krajským soudem nedostatečným.

Z konstantní judikatury zdejšího soudu vyplývá, že je třeba při posouzení ochrany práv účastníka řízení ustanoveným advokátem zohlednit formální a obsahové kvality jeho podání, a dále též přihlédnout k právní složitosti projednávané věci (srov. např. rozsudek ze dne 18. 1. 2006, č. j. 4 Azs 390/2005 – 98, rozsudek ze dne 4. 1. 2006, č. j. 3 Ads 26/2005 – 36, dostupné na www.nssoud.cz). Ustanovení advokáta tak zpravidla není namístě v situaci, kdy podaná žaloba obsahuje všechny formální náležitosti, řádně formulované žalobní body a bezvadný petit a je z ní patrné, čeho a na základě jakých důvodů se žalobce domáhá, pokud se současně nejedná o věc po právní stránce mimořádně složitou.

Dle rozhodnutí zdejšího soudu č. j.4 As 21/2004 - 64 ze dne 27. 5. 2004, *„advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.*“

V projednávané věci stěžovatelka žalobou napadla rozhodnutí žalovaného o odvolání, kterým žalovaný zrušil rozhodnutí o přiznání nároku na úrok ve výši 88 Kč a rozhodnutí o odvolání proti platebnímu výměru č. j. 35090/09/175970501875 ze dne 13. 10. 2009 na daň z příjmů fyzických osob za rok 2008. V odvolacím řízení (ve správním řízení) proti výše uvedenému rozhodnutí byla stěžovatelka zastoupena Ing. J. K. V odvolání zpochybňovala závěr správce daně o tom, že její příjem ve výši 54 600 Kč od firmy GUSTO, spol. s r. o. není příjmem ze závislé činnosti. Výše uvedený příjem stěžovatelka obdržela za to, že u firmy GUSTO spol. s r.o. pracovala v roce 2008 nejen jako všeobecná účetní, ale i na základě dohody o provedení práce. Odvolání stěžovatelky bylo zamítnuto.

Žalobu stěžovatelka podala nejprve u Okresního soudu v České Lípě, který usnesením ze dne 22. 11. 2010 řízení zastavil z důvodu nedostatku věcné příslušnosti. Stěžovatelka v souladu s poučením podala žalobu u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci. Žaloba ze dne 21. 12. 2010 neobsahuje žalobní body, stěžovatelka se omezila pouze na konstatování, že napadená rozhodnutí nevycházejí ze správných

skutkových zjištění a odporují zákonu. Krajský soud stěžovatelku dne 22. 12. 2010 vyzval, aby doplnila svou žalobu tak, že označí žalobní body, předloží a označí důkazy k prokázání svých tvrzení. Současně byla stěžovatelka vyzvána, aby soudu sdělila, zda zaplatila soudní poplatek. Na výzvu reagovala stěžovatelka podáním ze dne 10. 1. 2011. Požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta. Žalobní body nedoplnila, uvedla, že zcela nerozumí obsahu výzvy.

Krajský soud svůj závěr o tom, že stěžovatelka nepotřebuje k řízení zástupce opřel, jak sám uvedl, o obsah napadených rozhodnutí, z nichž je patrné, že stěžovatelka měla pro firmu GUSTO spol. s r. o. konat činnost, která souvisí s projednávanou problematikou, tzn. že se nejedná o otázku zjevně odtažitou. Krajský soud nehodnotil obsah žaloby ani podání ze dne 10. 1. 2011.

S krajským soudem lze souhlasit pouze potud, pokud tvrdí, že absence právnického vzdělání, jež stěžovatelka namítala, není sama o sobě způsobilá odůvodnit ustanovení advokáta pro řízení o žalobě.

V této souvislosti Nejvyšší správní soud odkazuje na závěry rozsudku č. j. 1 Afs 32/2006 - 48 ze dne 30. 5. 2007, kde žalobce obdobně jako stěžovatelka v nyní projednávané věci, namítal, že je právním laikem a je nemajetný. Nejvyšší správní soud neshledal námitku důvodnou a uzavřel, že *„ani tato kombinace však nemusí vždy zakládat dostatečný důvod pro to, aby byl účastníku ustanoven advokát*.“ Dále zdejší soud v citovaném rozhodnutí konstatoval, že sám žalobce svou žádost o ustanovení zástupce zdůvodnil tak, že mu jeho „*sociální a finanční možnosti*“ neumožňují získat advokáta za úplatu. Tím je ale řečeno právě jen tolik, že žalobce je nemajetný, což postačuje k osvobození od soudních poplatků; není z toho zřejmé, v čem spočívá ona potřeba ochrany zájmů, nutná k ustanovení zástupce. V citovaném rozhodnutí však Nejvyšší správní soud zdůraznil, že soud „ *při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je žalobce sám způsobilý se před soudem hájit; přitom přihlíží zejména k úrovni žaloby..... Zdejší soud k tomu dodává, že i žalobcova aktivita v průběhu řízení a kvalita jeho podání (přiléhavé poukazy na ustanovení právních předpisů, předkládání důkazů, citace judikatury, důsledné využívání všech procesních možností – žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, replika k vyjádření žalovaného, vyjádření k případné podjatosti soudců) výmluvně svědčí o tom, že žalobce se v řízení o své věci velmi dobře orientuje.*“

Krajský soud, jak již bylo výše uvedeno, však potřebu ustanovit stěžovatelce advokáta z výše uvedených hledisek nehodnotil. Ve svém hodnocení nepřihlédl k obsahu žaloby ani podání ze dne 10. 1. 2011, kterým stěžovatelka reagovala na výzvu soudu. Při hodnocení obsahu správního spisu ve vztahu ke složitosti věci krajský soud pouze odkázal na obsah činnosti, kterou stěžovatelka pro společnost GUSTO spol. s r. o. vykonávala a z tohoto učinil závěr, že se stěžovatelka v dané problematice orientuje. Z tohoto závěru bez bližšího odůvodnění nelze dovodit, že je stěžovatelka znalá věci.

Odůvodnění výroku II napadeného usnesení s ohledem na výše uvedené shledává Nejvyšší správní soud nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů.

Nad rámce potřebného odůvodnění Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že kasační stížností byl napaden pouze výrok o neustanovení zástupce. Stěžovatelce tak svědčí právo na osvobození od soudních poplatků dle výroku I. usnesení. Přestože stěžovatelka byla osvobozena od soudních poplatků v řízení před krajským soudem, nikoli v řízení o kasační stížnosti, nelze tuto skutečnost pominout a krajský soud k ní měl přihlédnout i po podání kasační stížnosti. Nebylo tak na místě stěžovatelku k zaplacení soudního poplatku za podání kasační stížnosti vyzývat.

Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 31. května 2011

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu